

Lp Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 11.05.2026 nr 8-1/3800-1

Meie 22.05.2026 nr 6-3/26-948-4

Arvamuse edastamine

Alljärgnevalt edastan Pärnu Maakohtu arvamuse 11.05.2026 kohtutele jt asutustele saadetud perekonnaseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse kohta. Meie arvamused/märkused puudutavad (võimalikke) muudatusi perekonnaseaduses ja tsiviilkohtumenetluse seadustikus.

1. **Eelnõu § 1 p 13 muudatus.** Kehtiv PKS § 188 lg 1 p 8 ütleb, et eestkostja ei või eestkostetava nimel kohtu eelneva nõusolekuta omandada ja võõrandada väärtpabereid. Planeeritud muudatusega (PKS § 131 täiendamine uue lõikega) nimetatud sätet hetkel tühiseks ei tunnistata ega muudeta. PKS § 202 ütleb, et täisealise eestkostele kohaldatakse lapse eestkostet reguleerivaid sätteid, kui sellest peatükist või täisealiste eestkoste sisust ei tulene teisiti. Täisealise eestkostetava nimel tehingute tegemisel tuleb arvestada PKS § 131, 188 ja 207 sätestatut. PKS § 188 lg 1 p 8 muutmata jätmine tekitab täisealiste eestkostetavate nimel väärpaberitehingute tegemisega seoses seega õigusliku segaduse. Teeme ettepaneku muuta seetõttu PKS § 188 lg 1 p 8 sõnastust järgmisele kujule: Eestkostja ei või eestkostetava nimel kohtu eelneva nõusolekuta omandada ja võõrandada väärtpabereid, sh väärtpaberituru seaduse § 2 lõike 1 punktides 1–5 ja 7 nimetatud väärtpabereid eestkostetava nimel enda või eestkostetava vara arvel selliselt, et tehingust saadav tulu ei jää eestkostetava omandisse.

2. **Abielulahutustega seonduvad muudatused**

2.1. PKS § 64 muudatusettepanekute eesmärk on seletuskirja kohaselt suunata isikuid rohkem kohtuväliselt kokkuleppel abielu lahutama. Samas kehtestatakse abielu lahutamise notari tasuks 180 eurot, mis on pea kaks korda suurem, kui riigilõiv, mis tuleb kohtule abielu lahutamise hagi esitamisel tasuda. Eelnev muudab muudatuse sisutühjaks – inimesele on muudatustest hoolimata kasulikum esitada kohtule hagi abielu lahutamiseks kui sõlmida vastav kokkulepe notari juures. Seega teeme järgmise ettepaneku: kehtestada notari tasu seaduse § 33 lg 1 ja lg 11 notari tasu määraks 100 eurot. Alternatiiviks oleks muuta riigilõivuseaduse § 59 lg 2 selliselt, et tasutav riigilõiv on samuti 180 eurot.

2.2. Lisaks abielu lahutamise seotud notari tasu ja riigilõivu ühtlustamisega tuleks PKS § 64 muudatusettepanekute eesmärki arvestades tsiviilkohtumenetluse seadustikku täiendada selliselt, et enne abielulahutuse hagi esitamist on kohustuslik pöörduda abielu lahutamiseks

perekonnaseisuasutuse või notari poole ning kui seda tehtud ei ole, siis on kohtul õigus hagi menetlusse võtmisest keelduda. Selle saavutamiseks tuleks muuta TsMS § 363 lg 5 sõnastust järgmiselt: Abielulahutuse hagiavalduses märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud andmetele ka kas enne hagi esitamist on abielu lahutamiseks pöördutud perekonnaseisuasutuse või notari poole ning selgitus, miks abielu lahutamine perekonnaseisuametis või notari juures luhtus. Juhul, kui abielu saab lahutada ainult kohus, tuleb vastavad asjaolud hagi välja tuua. Samuti tuleks TsMS § 371 lg 1 täiendada lisapunktiga 13 järgmises sõnastuses: 13) enne abielu lahutamise hagi esitamist ei ole pooled abielu lahutamiseks pöördunud perekonnaseisuasutuse või notari poole.

3. Eestkostega seonduvad muudatused (eelnõu § 1 p 22 ja § 5 p 12)

3.1. Muudatused ei käsitle olukorda, kus kohus täiesti asjatult ajalist ja rahalist ressursi raisates hindab regulaarselt eestkoste pikendamist isikute puhul, kellele eestkostja määramise ja eestkoste seadmise põhjuseks on kestev psüühikahäire, intellektihäire või muu vaimse tervise häire. Näiteks liitpuudega inimesed, isikud, kellel on sügav vaimne alaareng, kaugele arenenud Parkinsoni-, Alzheimeri tõbi, skisofreenia jne. Kokkuvõtlikult isikud, kelle puhul hetkel teadaolevalt puudub teaduslikult perspektiiv teovõime piiramise aluseks oleva seisundi ära langemiseks.

3.2. Esmajärjekorras põhjustab selline korduv kohtulik kontroll psüühika-, intellekti- või muu tervisehäirega inimesele pidevat traumat, kuna tähendab temale harjumuspärase keskkonna ja rutiinide rikkumist. Skisofreeniat põdevale isikule võib asjaolude kokkulangemisel selline korduv kontroll mõjuda ka luulu/sümptomeid võimendavalt.

Teiseks, ekspert, kes omab erialaseid teadmisi, on eestkoste seadmisel andnud seisukoha koos põhjendustega, kas isiku üle eestkoste seadmise põhjus on mööduv ning milline on isikul esineva häire pikaajaline prognoos (püsib muutumatuna, on ajas süvenev jmt).

Kolmandaks - korduv menetlus sama isiku suhtes on kohtutele põhjendamatu lisakoormus, sest eeldab kohtuniku poolt igakordset vahetut ja isiklikku ärakuulamist. Eestkostetavate arv on aastate lõikes järjepidevalt kasvav, mistõttu alljärgnev muudatus oleks märkimisväärne töökoormuse vähendamine tsiviilasju arutavatele kohtunikele.

3.3. Teatavasti on eestkostjal PKS § 206 lg 2 tulenev kohustus teatada kohtule või kohalikule omavalitsusele asjaoludest, mis võimaldavad eestkoste lõpetada. Ka eestkostetaval endal on õigus esitada avaldus enda üle seatud eestkoste lõpetamiseks. Lisaks teostab kohus järelevalvet eestkostja tegevuse üle ning eestkostja peab kord aastas esitama oma ülesannete täitmise kohta aruande. Aruande tarbeks on eestkoste järelevalve ametnike poolt välja töötatud vorm, kus eestkostja peab juba andma ülevaate eestkostetava toimetulekust ehk eestkostja peab juba praegu vähemalt korra aastas hindama, milline on eestkostetava iseseisva toimetuleku võime ning kas võib esineda aluseid eestkostja ülesannete ringi muutmiseks, sh ka kitsendamiseks või eestkoste lõpetamiseks. Kolm aastat Pärnu Maakohtu koosseisus tegutsenud eestkoste järelevalve osakonna töö on olnud tulemuslik, saanud heakskiidu kõigilt maakohtute kohtunikelt ning puudub põhjus selle üksuse töö mitteusaldamiseks.

3.4. Eestkostjal on seadusest tulenevalt õigus igal ajal tagasi võtta oma nõusolek täita eestkostja ülesandeid (PKS § 204 lg 4). Kui aga kohus eestkostja tegevuse üle teostatava järelevalve käigus tuvastab, et eestkostja on oma kohustusi oluliselt rikkunud või muul põhjusel ei vasta enam eestkostjale esitatavatele nõuetele või kui eestkostja ülesannete jätkumine kahjustaks eestkostetava huve, on kohtul õigus muuhulgas ka omal algatusel eestkostja vabastada (PKS § 197 lg 1 ja 2).

3.5. Eelnevast tulenevalt ei kahjusta kestva häirega inimeste üle eestkoste seadmine tähtajatult, s.o kuni eestkostevajaduse äralangemiseni, nende huve. Samuti ei kahjusta selline muudatus eestkostjaks määratud isikute huve. Seega teeme ettepaneku täiendada TsMS § 526 lg 3 teise lausega järgmises sõnastuses: „Juhul, kui eestkostja määramisel on kohus tuvastanud, et

täisealise isiku üle eestkoste seadmise vajaduse tinginud häire ei ole ajas mööduv, vaid on kestev või ajas progresseeruv, seatakse isiku üle eestkoste kuni eestkostevajaduse äralangemiseni.“ Juhime tähelepanu, et eestkoste järelevalve osakond on sarnase ettepaneku JDM-le teinud juba 2025.a novembris.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Toomas Talviste
kohtu esimees
Pärnu Maakohus